

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Konkurenceschopnost veřejné hromadné dopravy na příkladu Pardubického kraje

Autor práce: Martin Hrbek

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Autor si v diplomové práci klade za cíl prověřit „jak závisí pracovní vyjížďka VHD a IAD v Pardubickém kraji na dopravních charakteristikách obcí“ Mezi tyto charakteristiky zařadil časovou a cenovou dostupnost, nabídku VHD a automobilizaci. Všechny analýzy byly provedeny na dvou řádovostních úrovních – mikroregionální a mezoregionální. Z tohoto pohledu má práce nepochybně geografický rozměr. Poněkud nejasný však vidím vztah mezi cílem práce a názvem práce. V rámci názvu se operuje s ústředním termínem konkurenceschopnost, který není v rámci cílů nijak reflektován. Práce mnohem více akcentuje snahu vysvětlit vyjížďku a spíše zprostředkovaně operuje s konkurenceschopností dopravních módů.

Autor si stanovil 4 hypotézy, které jsou vhodně formulovány až po diskusi literatury a mají tedy teoretickou oporu. Pravděpodobně nedopatřením však autor tyto hypotézy nazývá výzkumnými otázkami, ačkoliv se o otázky nejedná (nejsou formulovány jako výzkumné otázky).

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

V rámci teoretické části lze jednoznačně ocenit množství zahraničních zdrojů, se kterými diplomant pracoval. Celá kapitola je vhodně strukturována a věnuje se klíčovým pojmům relevantním pro celou práci, tj. dopravní dostupnost, cena a náklady dopravy, teoretické koncepty volby dopravního prostředku a v omezenější míře také konkurenceschopnosti dopravních módů. Celá kapitola je koncipována spíše jako popis zkušeností a výsledků jednotlivých autorů a nikoliv jako diskuse literatury v pravém slova smyslu. Určitě by bylo vhodné více specifikovat mezery ve výzkumu a v současném poznání, na které má práce reagovat.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Z hlediska metodiky práce autor vhodně kombinuje aplikaci vícenásobné lineární regrese s geograficky váženou regresí a na základě jejich výsledků a specifík území rozšiřuje poznatky o pracovní vyjížďce také na základě dotazníkových šetření. Taková kombinace různých přístupů k hodnocení je jednoznačně vhodná a lze ji ocenit.

Naopak připomínky mám k časovému rozpětí dat. Jednotlivé proměnné vstupující do analýz pocházejí z různých let, ačkoliv jejich sladění by nestálo velké úsilí. Míra automobilizace vyjadřuje stav 2014, nabídka VHD odráží rok 2016, časová dostupnost IAD byla modelována za roku 2013, časová dostupnost VHD vyjadřuje naopak rok 2016, ceny pochází také z roku 2016 a klíčový ukazatel vyjížďky je z pochopitelných důvodů z roku 2011. Vhodné by bylo alespoň kritické zhodnocení datových zdrojů a vysvětlení případných omezení interpretace plynoucích z časového nesouladu dat.

Celkově mi přijde škoda, že nebylo zpracováno časové srovnání 2001 – 2011, které by se nepochybně lépe interpretovalo, než „jeden“ časový řez a byl by především patrný vývoj a dosažený stav sledovaných dopravních charakteristik.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Analytická část je logicky strukturovaná, kdy jsou jednotlivé proměnné nejprve hodnoceny z hlediska geografické distribuce v území, následně byly zpracovány statistické analýzy doplněné o dotazníková šetření. Autor postupuje metodicky správně (nejprve prověření proměnných v MNL a následně GWR). Pouze bych formálně upozornil, že jedna z velkých přidaných hodnot GWR je především v grafickém vyjádření lokálních regresních koeficientů na straně jedné a současně lokálních koeficientu determinace na straně druhé (a jejich komparace). Právě prostorové vyjádření koeficientů determinace však chybí, a proto je obtížné posoudit interpretaci. Určitě však oceňuji snahu o „kvalitativní“ prověření výsledků na vybraných územích, kde modely naznačovaly hodnoty lokálních regresních koeficientů, které odporují modelu „homo-economicus“ a doplňkovosti VHD a IAD. Této části by prospěla ještě určitá syntéza poznatků z dotazníkových šetření a jejich provázání na výsledky statistických analýz (ve větší míře, než je nyní uděláno). Takto působí výsledky trochu vytrženě z kontextu celého záměru.

Při opakovaném čtení analytické práce si však stále kladu otázku, proč autor sleduje právě zmíněné proměnné. Jejich výběr není nijak hlouběji diskutován. Autor píše, že „hlavním cílem práce je zjistit, které faktory jsou zásadní (významné) pro vysvětlení podílu vyjíždějících do zaměstnání na území Pardubického kraje“ a současně se tento cíl snaží objasnit skrze proměnné, které označuje jako „charakteristiky obcí“. Z literatury však jasně plyne, že charakteristiky obyvatel (jedinců) jsou minimálně stejně či více významné (než charakteristiky obcí), přičemž v práci nejsou nijak akcentovány. Proto prosím o vysvětlení a zdůvodnění v průběhu obhajoby práce.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

V závěrech práce autor strukturovaně rekapituluje výsledky analytické části. Spíše se jedná o popis a syntézu statistických analýz nebo dotazníkového šetření. Autor v závěrech mj. konstatuje, že „VHD ve většině obcí byla hodnocena jako nekonkurenceschopná“. To však přeci není překvapivé, protože VHD je povětšinou nekonkurenceschopná ve všech státech a regionech, ale i přesto existuje mnoho dobrých důvodů, proč má smysl ji subvencovat z veřejných zdrojů. Právě kritická diskuse v tomto duchu by minimálně závěrům velmi prospěla.

2. Formální náležitosti práce (*zatrhněte Vaši volbu*)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (*uč. kvality grafiky, (ne)priměřenosti délky práce aj.*)

Analyzované proměnné jsou v modelech vyjádřeny ne zcela přehlednými zkratkami (např. rozdíl_cena2os“), které však nejsou nikde předtím uvedeny (ačkoliv je lze nějakým způsobem odvodit). Spíše pro přehlednost bych doporučil jednotlivé zkratky uvést v jedné přehledné tabulce i s definicí proměnné. Stylistická úroveň práce je na velmi slušné úrovni. Citační úroveň je bez problémů.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Předložená práce nepochybně obohacuje dosavadní dopravně-geografické analýzy v Česku, které měly ambici objasňovat vztah mezi VHD a IAD a vysvětlovat příčiny využívání různých dopravních módů. Provázanost teoretické a analytické části by mohla být výraznější. Autor své výsledky nijak hlouběji nezasazuje do současného poznání obdobných analýz. I přes uvedené kritické poznámky (které budou nepochybně bez problémů objasněny během obhajoby) k datům a proměnným, považuji práci za velmi dobrou a doporučuji ji k obhajobě.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

Jak byste charakterizoval konkurenceschopnou VHD na území Pardubického kraje?

Datum: 15. 5. 2016

Autor posudku: RNDr. Viktor Květoň, Ph.D.

Podpis: